

אורחים

החבר של אל-סאדאת

„סאדאת הכטיה לי שער פוף השנה יבוא השלום.“ אומר אלברט מזרחי ליד קאהיר, החי היום בארצות-הברית,

„אני זוכר את סאדאת עוד כשהיה בן 16, הוא היה מרדן ומהפכן גדול.“ כשי אלברט אומר „סאדאת“ או כמו שהוא נוהג לאמר „הנשיא סאדאת“, שומעים בקולו נימה של כבוד רב, הערצה וגעגועים. הרי ידידות בין שניהם נמשכת כבר ארבעים שנה ומצליחה לעמוד איתן מול הפוליטיקה הישראלית-ערבית.

אלברט מזרחי יהודי-מצרי-אמריקאי ר- לדבריו: „אני מצרי קודם כל“, הוא עיתונאי בן 60, „פעם עבדתי בעיתונות עכשיו אני עיתונאי בנישמתי.“

הוא ליד קאהיר, עורך עיתון ושבווען, הוגלה ממצרים על-ידי נאצר, פנה לגור בקאנזאס, בעל סטודיו לצילום, אספן בולים ומטבעות, בעלה של סולי ואביהם של מוריס ואלגרה.

כשהיה אלברט בן 16 פנה למיקצוע ה- עיתונות. בתחילה היה צלם ואחר-כך כתב

מלבד פגנתו תופסים תחביביו של אלברט מקום מרכזי בחייו. ברשותו אוסף מטבעות מצרי בן 1000 שנה, אוסף בולים מצרי שהיה שייך למלך פארוק, אוספי בולים ממדינות המזרח התיכון ובעיקר, עיתונות. יש לי תסביך של עיתונות, אני מקבל כל יום עיתון מעיראק, מצרים, סוריה, ירדן, ישראל ולוב. אני קורא את כל העיתונים, וגומר ספר אחד כל יום. מתכתבים באופן קבוע. אוסף ה- בולים של המלך פארוק נבזז על-ידי חיילי המהפכה, הם מכרו אותו חלקים חלקים לאספנים בעולם כולו. לקח לי עשר שנים, עבודה של יום יום, אנשים כתבו לי מכל העולם, עכשיו יש לי האוסף המלא שלו. האוסף שווה כמה מיליוני דולרים, מבור טח ב-700,000 דולר, ומונה בכספת בבנק המרכזי של קנזאס. אלברט המשיך לאסוף את בולי הרפובליקה המצרית ובמקביל, אוסף המכיל את כל הבולים שהופיעו ב- ארץ-ישראל מיום קום המדינה. שני האוספים יוצגו בתערוכה בבניין הדואר הפדרלי בעיר מישי שבקנזאס. ל- פתיחה, ב-1 במאי שנה זו, מוזמנים: שגריר מצרים ד"ר אשרף גורבל ושגריר ישראל אפרים עברון. ביחד? „כן, סאדאת הבטיח לי שהשגריר שלו יבוא, ואם הוא אמר, אז זה בטוח.“ אומר אלברט בחיוך מלגלג, לכל הספקנים. הידידות בין אלברט וסאדאת נותקה

מזרחי מגיש לאנ-סאדאת את מפתח העיר קנזאס „אני יאווה אותו“

למשך זמן שילטונו של נאצר, השגרירות המצרית היתה לוקחת את כל המיכתבים שלי. ב-1970, כאשר נפטר נאצר וסאדאת עלה לשלטון, שלח לו אלברט מיברק ברכה. „מאז אנחנו מתכתבים באופן קבוע. הוא כותב אלי מיכתבים מודפסים, אבל מוסיף בכתב ידו, וחותם: חברך אנוור. סאדאת הכטיה שלום.“ בניסיעה ה- אחרונה שלי לוושינגטון שלח סאדאת לקי רוא לאלברט ולאשתו, „נסעתי אליו ל- וושינגטון, הוא ביקש שאקבל ממנו הזמנה לבוא למצרים, לעזור לממשלה להכין אגף למכירת מטבעות מצריות לעולם המערבי, קיבלתי את הזמנה ונסענו למצרים ב- אמצע החודש שעבר. סאדאת היה עסוק עם ג'רלד פורד ועם השאח הפרסי ואני הייתי עסוק עם לישכת המטבעות. לא הצלחנו להפגש, אבל דיברנו הרבה בטלפון, הוא זכר לשלוח לנו מתנה ליום הנישואין שלנו — קופסת כסף גדולה. אני יודע שסאדאת רוצה שלום, אני יודע שהעם המצרי כולו רוצה שלום, סא- דאת יודע שבגין רוצה שלום, ואני יודע שהעם בישראל, יהודים וערבים, רוצים שלום. יש בעיות, אבל סאדאת הבטיח לי שעד סוף השנה יבוא השלום.“ אהבתו הרבה של אלברט למצרים, ל- יהודים, למזרח-התיכון כולו, הביאה אותו להוסיף שם חדש לשמו איס-טן — איש המיזרח. אהבתו השנייה — סאדאת, גם היא חזקה. הוא מחפש דרכים לשמח את לב חברו הטוב. לקראת ביקורו הקרוב של סאדאת בושינגטון, מכין לו אלברט הפ- תעה, אוניברסיטת מיסורי החליטה להעניק לו תואר כבוד בעיתונות.

פליילי, כשהיה המלך פארוק שליט מצרים „ויכולנו לכתוב מה שרצינו.“ החליט אל- ברט לפנות לפוליטיקה. בתחילה כתב עבור עיתונים שונים, אחר-כך ייסד עיתון משלו, ואחריו שבועון. אחרי ההפיכה ה- צבאית בי-1952, ועליית הכת הצבאית נוסדו עוד כמה עיתונים, אחד מעורכי העיתונים החדשים היה בן תחרות קשה לאלברט, בכבוד, אנוור אל-סאדאת.

סאדאת ערך את היומן אל ג'ומהוריה (הרפובליקה) ואת השבועון אל תחריר (השיחרור). הכת הצבאית העמידה את מוחמד נגיב כנשיא הרפובליקה המצרית, „הוא היה איש טוב, ישר ואוהב יהודים.“ אומר עליו אלברט.

תסביך של עיתונות, עם עליית נאצר לשלטון החלו מעצרים המוניים. מוחמד נגיב הושם במעצר בית, אינטלקטואלים רבים הושמו במחנות מעצר, ביניהם יהודים רבים. „ישבתי חמש פעמים בכלא, הוא סגר לי את העיתון ועינה את בני משפחתי. תי אחרי כמה שנים של סבל הוא החליט להגלות אותי. נתנו לי 90 סנט מצריים, הצלב האדום נתן לי ולמישפחתי כרטיס לכיוון אחד, שמו עלי אוזקים ושמידה, ר- שלח אותי החוצה.“ כשנתיים חי אלברט בפאריס, אחר-כך נסע לקנזאס, ארצות-הברית. „אני הייתי בן-אדם כבוב ורציתי מקום שלא מכירים אותי, כי אם רציתי להיות אפילו מלצר לא היו נותנים לי.“ אלברט פתח סטודיו לצילום, רציתי משהו שמעניין אותי, לי ישראל לא רציתי לבוא, אני איש עסקים ורוצה לעשות כסף, על יהודים קשה לעבוד, הם חושבים כמוני, אחרים לא מבינים.“

לסוף דרכו, הזמנתי למזונה עליו ונאמר לי שמטרת כל השאלות היתה, בסך הכל, לשמוע עליו וכי עלי להיזהר ממעטפות עם כתובת בלתי-ידועה ועלי לדווח על כל ניסיעה לחו"ל.

שמתי לב, שכל פעם כאשר הייתי עובר את ביקורת הגבולות, היה הדרכון שלי מצולם, לצורך בדיקת אשרות הכניסה, וכמוכן, כדי להשוות עם הדיווחים שיהיה גזית מודה, כי לאחר השיחה של יגורי עם שריהביטחון, ומאוחר יותר איתו, היה טיפול מודיעיני ביגורי. „הסבר שלו לכך: „יגורי לא היה בסדר.“ ועל הצעתו של יגורי, בדבר קשרים לא-פורמאליים עם מצריים, אומר גזית: „מאין לך אילו הוראות העביר לי שריהביטחון לפני הפגי- שה שלי עם יגורי?“

ח"כ שיעמון פרס, מי שהיה אז שר הביטחון, אישר השבוע לפני כתב העולם הזה את דבר פגישתו עם אסף יגורי, אמר פרס: „בעיקבות פגישה זו הוריתי לגזית לבדוק את ההצעות של יגורי.“ פרס מכחיש בתוקף כי נתן הנחיות לגזית ל- בדוק את יגורי עצמו במקום את הצעותיו, וליגורי יש מה להוסיף על כך: „כאשר נבחרתי לכנסת קרא לי גזית בדחיפות ללישכתו, הוא אמר לי אז: „אם תציג את מועמדותך לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, אפעל ככל יכולתי כדי למ- נוע זאת.“ הוא גם הוסיף כמה איומים שאני לא רוצה לפרסם. היום אני מבין כי לגזית היו מגעים רצופים עם ועדת החוץ והביטחון, והיה לו מאד לא נוח לפגוש אותי שם, מולו, חברי-כנסת. עד עכשיו לא התייחסתי לעניין, משום שכלל לא היה בכוונתי להציג את מועמדותי לוועדה.“

לדבריה, מעוניין גזית לרדוף אותה: „גזית היה משרת קטן ועלוב של משה דיין, הוא היה ראש הלישכה שלו בצה"ל. גזית ידוע היום כאחד מאנשי דיין ועומד להיות גם בעתיד משרת קטן ועלוב של דיין: יועץ מיוחד לשר-החוץ. בספר שלי אני דורש לפתוח מחדש בחקירה מלכת- תית ולבדוק מחדש את לקחי מילחמת- יום-הכיפורים. גזית, שקרא את הספר ב- תוקף היותו הממונה על הצנזורה, חושב בוודאי שלדיין לא יהיה נוח שיפתח כל הנושא של ועדת אגרנט, משום החשש שהמסקנות החדשות כלפי דיין לא תהיינה כה נוחות כפי שהיו המסקנות של ועדת אגרנט המקורית. הוא, גזית, רוצה להגן על הבוס שלו.“

„אני מצטרף לדרישותיהם של האלופים מיל. אברהם (ברן) אדן, רחבעם (גנדי) זאבי, שמאל (גורודיש) גונן ושל רב אלוף חיים בר-לב. מה שכולנו דורשים זה לפתוח מחדש את ועדת אגרנט, על מנת לאפשר את מיצוי הלקחים, גם ברמה המ- רינית-פוליטית, וזה בוודאי לא יהיה נוח לדיין.“

שוב — מכשיר הטלוויזיה

ה שבוע סרב גזית להתייחס לדבריו של יגורי. בפני כתב העולם הזה טען, כי כל מה שאמר על יגורי, דברים המצו- טטים בעמודים אלה, הוא אמר בתוקף תפקידו כראש אמ"ן. „אמלתי את זה כי פונקציונר ולא כאיש פרטי.“ הסביר. לפני כשבועיים פרש גזית מתפקידו ולדעתו, כל מה שייאמר עתה יהיה חסר משמעות כיוון שייאמר אותם כאדם פרטי: „יש ראש אמ"ן חדש, אפשר לפנות אליו ולבקש ממנו לדבר.“

אולם גזית הודיע כי יהיה מוכן למסור לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת פרטים נוספים. „כל ההתנגדות של יגורי מאז חזר מהשבוי מתוערת וממוסמכת. אני מוכן לפרט הכל בפני ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.“

יגורי טוען, כי הוא מרים את הכפפה, לדבריו פנה בעצמו אל יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, הפרופסור משה ארנס, ודרש לדון בפרשת השבי שלו ובתקופה שלאחר השבי, וכן „בהש- מצותיו של גזית.“ אולם יגורי לא מטי- תפק בכך. הוא שיגר לדבריו מיכתבי- תלונה על גזית לשר-הביטחון ולרמטכ"ל, וכן ביקש את הגנת הכנסת, בצורת מיכתב ליושב-ראש ועדת-הכנסת.

אולם נראה כי הפרשה שהחלה במכשיר טלוויזיה, והמערורת עתה סערה בצמרת השלטון ובעצה"ל תחזור, בסופו של דבר, לסלוויזיה. יגורי שיגר, לדבריו, מיכתב תלונה אל היועץ-המישפטי לממשלה, וב- דרש „לחקור את פרשת ההברחה של הטלוויזיה על-ידי האלוף שלמה גזית.“

(המשך מעמוד 33) מופעל (קרוונים) כפי הממשל והמוסדות הנוגעים בדבר, לצורך הקמתו של המיפ- על, לא היו למר יגורי סמכויות אישור, על כמה שנוגע בהלוואות ולא לגבי שטח ולא לגבי התוכנית וכיוצא בזה, אלא היה מצבם בלבד. היה דוחף לזירוז של ה- פרויקט.

אך יש לציין שהיו לו סמכויות להמליץ, ולזה כמובן נודע מישקל מסויים. מאחר שהעובד הא"ל לא הוא שבחר להפסיק את עבודתו, אלא למעשה החברה היא שיזמה את הפסקת עבודתו, נראה כי המיקרה הוא Bona Fide ואין מקום להניח תיכונן מוקדם וקשר בין פעולותיו במסגרת עבודתו בחברה לבין עיסוקו הנוכחי. יש לבחון את העניין כבכל מיקרה של עובד שפוטר ואין בידו ברירה, אלא לקבל עבודה אחרת כלשהי, כל עוד החוק אינו מונע בעדו.

במיוחד יש תוקף לאמור לעיל, מאחר שהעובד לא נמנה על כל פורום שהיתה לו סמכות החלטה בעניינים הקובעים (הטבות למשקיעים וכו'). לאור האמור לעיל, נראה לי כי אין מקום לקבוע אל איש זה, בתפקידו האז- רחי, יחס שונה מאשר אל נציגיהן של חברות חרות הפועלות בטוח. אני מצטרף שהבירור אך זמן כה רב, יעקוב ניצן.

נציב שירות המדינה.

את מטענותיו של יגורי, כנגד ההאשמות הנוגעות לשבי ולחקופה שלאחר השבי, היא, שלאחר שחזר מהשבי קיבל מינוי חדש בצה"ל ומאוחר יותר אף הועלה לדרגת אלוף-מישנה. גזית סותר טענות אלה וטוען כי יגורי קיבל מינוי בלתי-חשוב, שבו לא יכול היה להיות פגיע מהבחינה המודיעינית וכי הרמטכ"ל דאג רב-אחריות מהטה גור, שהיה חבר של יגורי, נתן לו את הדרגה מטעמים סוציא- ליים.

יגורי עונה גם על דברים אלה של גזית: „את המינוי שקיבלתי הציגו לי עוד במהלך התחקירים שלאחר השבי, כשבועיים שלושה לאחר שחזרתי לארץ. האלוף אברהם (ברן) אדן הציע לי ל- ב- חזר בין שני תפקידים: להיות קצין אג"ם באוגדה צפונית, או מפקד בסיני. קצין אג"ם, יותר מכל קצין אחר באוגדה, יודע את כל סודות האוגדה, כל מי שמכיר את תפקידו של מפקד באוגדה שיריון יודע, כי הוא שותף לכל ההכרעות של האוגדה ולכל הסודות הכמוסים ביותר. אני בחרתי בתפ- קיד השני בעיקר משום שרציתי תפקיד פיקודי וגם רציתי להיות בסיני.“

„כל העניין הזה, שקיבלתי דרגה בגלל היחסים שלי עם מוטה, הם שקר נתעב. הדרגה ניתנה לי רק בגמר כל תקופת הפויזם (פרק הזמן המינימאלי הדרוש כדי לעבור מדרגה לדרגה). למרות ההמלצות של שני אלופי-פיקוד-הדרום, שתחתיו שי- רתתי, האלוף הרצל שפיר והאלוף יקותיאל (קוטי) אדם, ההמלצות של מפקד הגיס, משה (מוסא) פלד, וההמלצות של מפקדי הישרים — לא הסכים מוטה לקצר את הפז"מ והדרגה הוענקה לי רק עם סיומו.“

„לא נוח לדיין“

פרשה אחרת המועילת בסיפרו של יגורי היא פרשת הצעתו לשר-הביטחון דאז, שיעמון פרס, להשתמש בשירותיו כדי להתחיל במשאומת עם המצרים. את ההצעה העלה יגורי אחרי שחזר מהשבי, כותב יגורי בסיפרו:

עברה למעלה משנה (מאז החזרה מה- שבי) עד שנמלה בליבי ההחלטה להיפגש עם שריהביטחון ולהציע לו את עזרתי ליצירת קשרים לא-פורמאליים עם מצריים. בשיחה שהתקיימה בלישכתו, בקריה ש- בתל-אביב, ניסיתי לתאר בפניו סטנול- קשרים שכדאי לישראל לפתח עם מצריים, לפני ימים ספורים. קיבלתי זימון לראש אמ"ן (גזית) ובמקום לבחון את הרעיון לעומק, נפסתי לאחר רבעים ספורים שאני נמצא בחקירה. שיחה זו לא נמשכה הרבה ובחוש הרגשתי כי יהיה לה המשך, ואמנם, כעבור ימים ספורים התקשר אלי אדם משרותי-הביטחון. הוא מסר לי את שמו הפרטי ושאל אותי אם יוכל להיפגש איתי לשיחה. התקיימו מספר שיחות הצלבה של אינפורמציות, בדיקה של שאלות ותשו- בות, בניסיון בלתי-פוסק למצוא סתירות בין עדות לעדות. מדי פעם היו השאלות מעליבות. כשנדמה היה לשואל שהגיע